

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่มีต่อชุมชนในเขตกำแพงเมืองเก่าเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยสำนักงานโครงการบูรณะและอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ ของกรมศิลปากรที่มีแหล่งศิลปกรรมกระจายอยู่ทั่วไปในเขตกำแพงเมืองเก่า จำนวน 76 แห่ง ดังมีรายละเอียดในภาคผนวก ค

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาผลกระทบครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

3.3 วิธีการศึกษา

ศึกษาเอกสารงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ (Interview Method) กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ทางด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบดังกล่าวของชุมชน

3.4 กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในชุมชนเขตกำแพงเมืองเก่าเชียงใหม่ ในรอบที่ผู้ศึกษาทำการศึกษาประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,320 ครอบครัว (ข้อมูลจากฝ่ายงานเทศบาลตำบลเวียงเชียงใหม่)

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 16 คน เป็นตัวแทนเจ้าหน้าที่โครงการฯ จำนวน 2 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการของกรมศิลปากร 1 คน และลูกจ้างประจำที่ทำงานอยู่ในสำนักงานโครงการฯ อีก 1 คน ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีดำเนินการของโครงการฯ

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของผู้รับผลกระทบ จำนวน 14 คนนั้น เป็นตัวแทนของชุมชนประมาณ 156 ครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของทางโครงการฯ หรือ

ประมาณร้อยละ 12 ของจำนวนครอบครัวประชากรในชุมชนทั้งหมด โดยกลุ่มผู้รับผลกระทบ 156 ครอบครัวนี้ประกอบไปด้วย ผู้รับผลกระทบที่เกิดประโยชน์จากการดำเนินการของโครงการฯ ประมาณ 151 ครอบครัว หรือคิดเป็นร้อยละ 97 ของผู้รับผลกระทบทั้งหมดและมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน ที่เป็นตัวแทนมาจากกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

1. พระภิกษุวัดเจติยंहलग	1	วัด
2. ร้านขายของที่ระลึก 9 ร้าน	9	ครอบครัว
3. เกสเฮ้าส์ 4 แห่ง	4	ครอบครัว
4. รถสามล้อเครื่อง 7 คัน	7	ครอบครัว
5. รถสองแถว 19 คัน	19	ครอบครัว
6. ร้านอาหาร 26 แห่ง	26	ครอบครัว
7. ลูกจ้างกิจการโรงแรม 25 คน	25	ครอบครัว
8. ลูกจ้างโครงการฯ ประมาณ 60 คน	60	ครอบครัว

นอกจากนี้ยังประกอบไปด้วยผู้รับผลกระทบที่เป็นปัญหาจากการดำเนินการของโครงการฯ อีก 5 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 3 ของผู้รับผลกระทบทั้งหมด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน เป็นตัวแทนของครอบครัวผู้รับผลกระทบทั้งหมด ดังนี้

1. กลุ่มผู้ถูกรื้อถอนโยกย้ายบริเวณวัดประสาทคุ่ม-ชุมแสง	4	ครอบครัว
2. กลุ่มผู้ถูกรื้อถอนโยกย้ายบริเวณวัดร้อยช้อ	1	ครอบครัว

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้รับผลกระทบที่เกิดประโยชน์อาชีพละ 1 คน ยกเว้นลูกจ้างโครงการฯ ที่ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน ตามลักษณะของงานที่ทำ คือ คนที่ 1 เป็นช่างโยธา ส่วนที่คนที่ 2 ทำงาน ชุดแต่ง தாகถาง ซึ่งมีลักษณะของงานและรายได้แตกต่างกัน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบง่าย จากการจับฉลาก อาชีพละ 1 คน โดยเขียนชื่อตัวแทนผู้รับผลกระทบครอบครัวละ 1 คน ลงไปในกล่องแล้วเลือกจับขึ้นมา 1 ใบ แต่มียกเว้นกรณีร้านขายของที่ระลึก ซึ่งเคยมี 9 ร้าน แต่ขณะที่ทำการศึกษาวิจัยนี้เหลือเปิดกิจการอยู่เพียง 2 ร้าน อีก 7 ร้าน ที่เหลือเลิกกิจการไปชั่วคราว เนื่องจากเป็นระยะที่มี

นักท่องเที่ยวน้อย และจะกลับมาดำเนินกิจการอีกครั้งในช่วงฤดูการท่องเที่ยว คือตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนเมษายน และแม้จะไม่ได้ดำเนินการก็ยังคงจ่ายค่าเช่าให้กับทางวัดอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ของร้านขายของที่ระลึก จึงจับฉลากเพียง 2 ร้าน แล้วเลือกเอาหนึ่งร้าน นอกจากนี้ตัวแทนของรถสองแถว ลูกจ้างกิจการโรงแรม และลูกจ้างโครงการฯ จะใช้วิธีจับฉลากเฉพาะผู้ที่ว่างงานอยู่และมีเวลาให้สัมภาษณ์ ในขณะที่ผู้ศึกษาออกทำการสัมภาษณ์โดยตัวแทนรถสองแถวที่จอดพักรถอยู่ในขณะนั้น มีจำนวน 8 คัน ได้ทำฉลากขึ้น 8 ใบ และเลือกจับขึ้นมา 1 ใบ ลูกจ้างกิจการโรงแรม และลูกจ้างของโครงการฯ ก็ใช้วิธีการเช่นเดียวกับรถสองแถว โดยการทำฉลากขึ้นเท่ากับจำนวนผู้ที่อยู่ในช่วงพักของการทำงาน เนื่องจากแต่ละคนมีช่วงพักไม่เท่ากัน แล้วแต่ลักษณะของงาน และที่พอจะปลื้มตัวมาทำการให้สัมภาษณ์ได้ รวมกลุ่มตัวอย่างผู้รับผลกระทบกลุ่มนี้ทั้งสิ้น 9 ราย

ส่วนผู้รับผลกระทบที่เกิดปัญหาจากการดำเนินกาของโครงการฯ จำนวน 5 ครอบครัว นั้น ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ผู้รับผลกระทบทุกครอบครัว โดยทำการสัมภาษณ์ตัวแทนของครอบครัว ๆ ละ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 ของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ไม่ได้ใช้วิธีการเลือกสุ่ม โดยการจับฉลากเช่นเดียวกับกลุ่มผู้รับผลกระทบที่เกิดประโยชน์

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยวิธีการค้นคว้าจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่นหนังสืออ้างอิง วารสารและสิ่งพิมพ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของเชียงใหม่ ตลอดจนสภาพปัจจุบันของเชียงใหม่ภายใต้การจัดการ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมโดยกรมศิลปากร

3.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field notes) โดยการสังเกตสัมภาษณ์และการบันทึกเทปการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ประกอบข้อมูลในการวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่วันที่ 20 มิถุนายนถึง 3 สิงหาคม 2543

3.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลไปตามหัวข้อที่วางเค้าโครงไว้ พิจารณาความคล้ายคลึงและความแตกต่างของความคิดเห็นในประเด็นของการจัดการโครงการฯ และผลกระทบในแต่ละด้านของผู้ให้สัมภาษณ์มาสรุปและวิเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อนำเสนอรายงานผลการศึกษาต่อไป